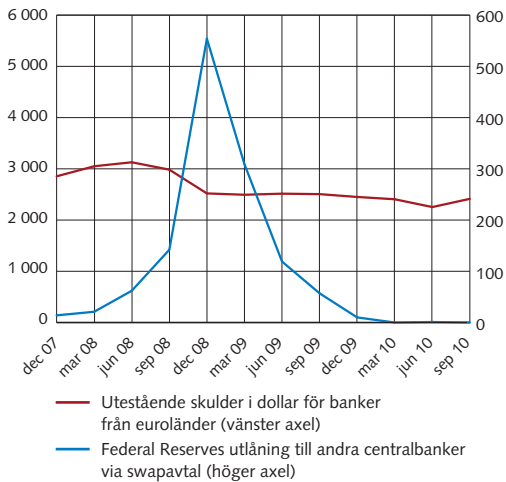
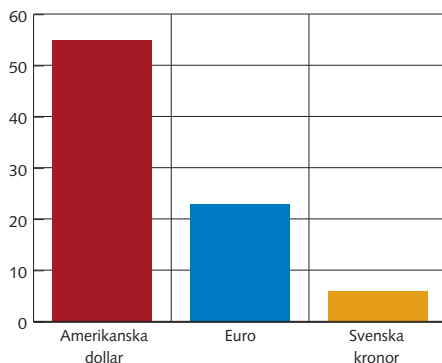

Diagram R3:1. Finansiering i amerikanska dollar för banker i euroområdet samt Feds utlåning till andra centralbanker
Miljarder amerikanska dollar

Källor: Bank for international settlements, Federal Reserve och Riksbanken

Diagram R3:2. Andel värdepappersfinansiering i respektive valuta med ursprunglig löptid kortare än ett år i det svenska banksystemet
Procent

Anm. Bankernas utländska dotterbolag är inte inkluderade i statistiken

Källa: Riksbanken

Bankernas likviditetsrisk i utländsk valuta

Svenska banker tar förhållandevis stora likviditetsrisker i utländsk valuta. Denna typ av finansiering tenderar att vara mer svårtillgänglig i tider av finansiell stress. Dessutom är Riksbankens förmåga att hantera likviditetsproblem i utländsk valuta begränsad. Sammantaget innebär detta en risk för det svenska finansiella systemet. Under finanskrisen ledde likviditetsrisken i utländsk valuta till problem. Både svenska och internationella banker hade då svårt att få tillgång till finansiering i dollar. Den här rutan presenterar en analys av svenska bankers beroende av dollar, och vilka risker det för med sig.

Likviditetsrisk är en naturlig del av bankers verksamhet eftersom banker normalt finansierar sig på kortare löptid än de lånar ut på. Men under finanskrisen blev det uppenbart att banker över hela världen tagit alldeles för stora likviditetsrisker. Särskilt problematiskt var att många banker – däribland svenska – till stor del förlitade sig på kortsiktig finansiering i amerikanska dollar. När utbudet av denna finansiering försvann i samband med Lehman Brothers kollaps var det många banker som fick akuta likviditetsproblem. För att undvika en fullskalig systemkris fick därför flera centralbanker förse banksystemet med dollarlikviditet (se diagram R3:1).

Likviditetsrisken i utländsk valuta är särskilt problematisk

Likviditetsrisken i utländsk valuta är mer problematisk än likviditetsrisken i svenska kronor. Det finns två mer övergripande skäl till det:

För det första är tillgången till finansiering i utländsk valuta i stressade perioder betydligt osäkrare än finansiering i svenska kronor. Erfarenheter från finanskrisen visar att många utländska finansierare drog sig tillbaka och undvek många typer av investeringar, särskilt utanför sina hemmamarknader. Under perioder av finansiell stress kan det dessutom uppstå störningar på valutamarknaden, både på den så kallade avistamarknaden- och på swapmarknaden. Normalt kan banken använda valutamarknaden för att byta likviditet i en valuta mot likviditet i en annan valuta. Men när marknaden är stressad kan det bli svårt att exempelvis finansiera lån i dollar, även om banken har likviditet i svenska kronor.

För det andra är Riksbankens förmåga att ge banksystemet likviditetsstöd i utländsk valuta begränsad. Riksbanken kan inte skapa likviditet i utländsk valuta på egen hand på samma sätt som i svenska kronor.

När det gäller bankernas likviditetsrisk i dollar sker dessutom en stor del av finansieringen till korta löptider (se diagram R3:2). Det innebär att bankerna behöver refinansiera skulder oftare än vad som skulle vara fallet om denna finansiering var långfristig.

Varför sker finansiering i annan valuta?

Att låna pengar från de internationella kapitalmarknaderna kan vara ett sätt för bankerna att hitta billigare finansiering. Det är också ett sätt att bredda investerarbasen.

Bankerna kan använda den utländska finansieringen på två sätt. För det första kan den användas för att finansiera *svenska tillgångar*. Genom att emittera ett värdepapper i utländsk valuta och samtidigt utföra en valutatransaktion, en så kallad valutaswap, kan bankerna få svenska kronor för att finansiera svenska tillgångar.⁵⁷ Förutom själva växlingen till svenska kronor är avsikten med swapen även att valuta-säkra finansieringen.

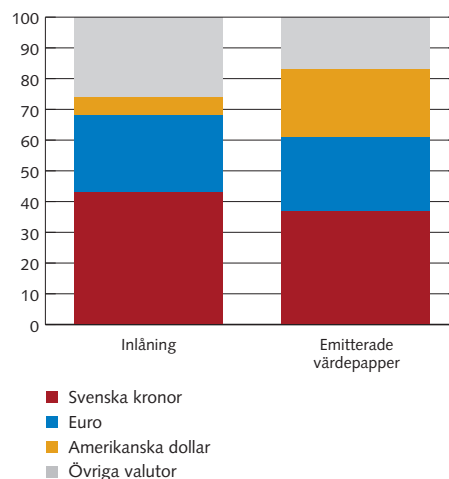
För det andra behöver bankerna finansiering i utländsk valuta för att de har *utländska tillgångar*. Det är enbart denna typ av finansiering som ger upphov till en likviditetsrisk i den utländska valutan. När värdepappret i utländsk valuta förfaller till betalning måste det ersättas med samma valuta i de fall tillgången inte samtidigt förfaller till betalning.

Svenska storbankers finansiering och likviditetsrisker i utländsk valuta

Hur stora likviditetsrisker en bank har i utländsk valuta beror dels på hur banken finansierar sig, dels på vilka utländska tillgångar banken har. Svenska storbanker finansierar mer än hälften av sina tillgångar på de finansiella marknaderna. Över 60 procent av denna marknadsfinansiering utgörs av andra valutor än den svenska (se diagram R3:3). Den utländska delen har dessutom ökat snabbt i betydelse under det senaste dryga decenniet.

De valutor, vid sidan av de nordiska, som de svenska bankerna finansierar sig med är euro och amerikanska dollar. Av dessa är dollar den valuta där de svenska storbankerna har den tydligaste likviditetsrisken. Dollarfinansieringen är främst kortfristig då den typen av finansiering är vanlig och lättillgänglig i USA. De svenska bankerna har använt den amerikanska marknaden både före och efter krisen för att skaffa betydande volymer kortfristig finansiering till fördelaktiga villkor. Eurofinansieringen är däremot mer balanserad med både korta certifikatprogram och långfristig upplåning. Förutom det är inlåningsbasen betydande i euro.

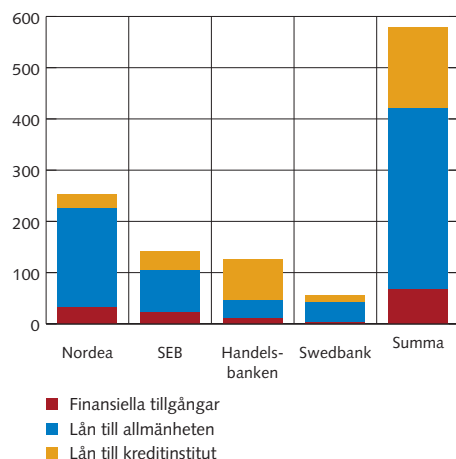
Diagram R3:3. Storbankernas finansiering fördelat på inlåning från allmänhet och emitterade värdepapper uppdelad på valuta per december 2010
Procent

Källor: Bankernas resultatrapporter och Riksbanken

⁵⁷ Bankerna använder denna typ av finansiering främst därför att de vill diversifiera sin finansiering. Den utländska finansieringen har dessutom varit både billigare och ofta mer likvid än den inhemska finansieringen. Se även fördjupningen "Säkerställda obligationer i euro som swappas till svenska kronor – en dekomponering av kostnader", *Finansiell stabilitet* 2009:2, Sveriges riksbank.

Diagram R3:4. De svenska storbankernas tillgångar i amerikanska dollar per december 2010
Miljarder kronor

Källor: Bankernas resultatrapporter och Riksbanken

Som påpekats ovan beror risken för att en bank ska hamna i en likviditetskris inte enbart på hur den finansierar sig. Den beror även på hur likvida de tillgångar som bankerna finansierar är. Om en bank lånar kortfristigt för att använda pengarna till att köpa likvida statspapper blir likviditetsrisken begränsad. Använder banken däremot pengarna för att låna ut till en kund är risken betydligt större. Majoriteten av de svenska storbankernas dollartillgångar består just av sådana illikvida tillgångar (se diagram R3:4).

Hur kommer det sig att svenska banker lånar ut dollar till sina kunder? En stor del av de svenska bankernas lån i amerikanska dollar går till shippingföretag, som verkar på en dollardominerad marknad. Men även andra större svenska företag har behov av att låna dollar. Det handlar exempelvis om bolag som importerar, exporterar eller har verksamhet i USA med betalningsflöden i dollar. Förutom dessa kundgrupper har bankerna en viss exponering i dollar i länder där utlåningen traditionellt sett sker i amerikanska dollar, såsom exempelvis Ryssland och Ukraina.

Kvantifiering av de svenska storbankernas likviditetsrisk i amerikanska dollar

Ett sätt att mäta likviditetsrisken i dollar är att använda Riksbankens strukturella likviditetsmått, vilket är snarlikt det av Basel framtagna måttet Net Stable Funding Ratio (NSFR).⁵⁸ Syftet med måttet är att påvisa strukturella obalanser. Det mäter, något förenklat, skillnaden i löptid mellan tillgångar och skulder. Måttet visar att de svenska storbankernas likviditetsrisker i dollar är betydligt högre än för verksamheten i övrigt.

Riksbankens strukturella likviditetsmått är uttryckt som en kvot mellan bankens stabila finansiering och illikvida tillgångar.⁵⁹ Likviditetsrisken uppkommer alltså genom att delar av bankens *illikvida tillgångar* inte fullt ut täcks av *stabil finansiering*. För att man ska uppnå en kvot på 100 procent krävs att den finansiering som betecknas som stabil matchar de illikvida tillgångarna. Ju högre måttet är desto mindre strukturell likviditetsrisk tar banken.

Bankernas illikvida tillgångar beräknas genom att tillgångsposterna multipliceras med en faktor som uttrycker tillgångarnas likviditetsgrad. Deras stabila finansiering beräknas genom att multiplicera skuldposterna med en faktor som uttrycker stabiliteten i dessa poster. Faktorerna sträcker sig mellan 0 och 100 procent där 100 procent innebär att tillgången är helt illikvid respektive finansieringen är helt stabil, dvs. antas finnas kvar på balansräkningen i minst ett år.

⁵⁸ För mer information om den metod och de antaganden som använts här se fördjupningen "Metod för stresstest av bankernas likviditetsrisker", *Finansiell stabilitet 2010:2*, Sveriges riksbank.

⁵⁹ Likviditetsmålet beräknas här endast för den del av skulderna som finansierar tillgångar i amerikanska dollar då resterande dollarfinansiering används för att finansiera tillgångar i andra valutor.

Tabell R3:1. De svenska storbankernas tillgångar och skulder i amerikanska dollar och antaganden om hur stabil finansieringen är och hur likvida tillgångarna är per december 2010.

Miljarder kronor och procent

	Volym	Faktor	Vägd volym	Strukturellt mått
Finansiella tillgångar	68	20 %	14	
Utlåning till allmänheten	352	85 %	299	
Totala illikvida tillgångar			313	
Inlåning större företag	188	50 %	94	
Inlåning mindre företag och hushåll	21	90 %	19	154 / 313
Emitterade värdepapper (exklusive swappat belopp) med löptid över ett år	41	100 %	41	= 49 %
Emitterade värdepapper (exklusive swappat belopp) med löptid under ett år	165	0 %	0	
Total stabil finansiering			154	

Källor: Bankernas resultatrapporter och Riksbanken

I de svenska storbankernas fall utgörs de illikvida dollartillgångarna till största delen av utlåning till stora internationellt aktiva företag (utlåning till allmänheten) samtidigt som den stabila finansieringen till 60 procent utgörs av inlåning från stora företag.

De finansiella tillgångarna anses vara relativt likvida samtidigt som utlåningen till allmänheten antas vara illikvid (all interbankutlåning antas dock vara likvid) (se tabell R3:1). Inlåningen från allmänheten antas ha en kort återstående löptid och således räknas hälften av inlåningen från större företag och 90 procent av inlåningen från mindre företag och hushåll som stabil finansiering. Majoriteten av utestående emitterade värdepapper har en återstående löptid under ett år och anses inte vara stabil finansiering. En femtedel av de emitterade värdepappererna antas dock ha en återstående löptid som överstiger ett år, vilket räknas fullt ut som stabil finansiering.

Av tabell R3:1 framgår att bankernas illikvida tillgångar i dollar motsvarar drygt 300 miljarder kronor, samtidigt som deras stabila finansiering i dollar endast uppgår till drygt 150 miljarder kronor. Det innebär att Riksbankens strukturella likviditetsmått uppgår till 49 procent i dollar. För verksamheten i de fyra storbankerna totalt hamnar måttet på över 80 procent.⁶⁰ Alltså är likviditetsrisken större i dollar än den är för de svenska bankerna generellt.

Likviditetsrisken i amerikanska dollar underskattas troligtvis dessutom något när den beräknas på detta sätt eftersom antagandena om stabiliteten i finansieringen är desamma som för övriga valutor, trots att finansieringen i dollar i tider av oro på de finansiella marknaderna i själva verket har visat sig vara mer flyktig. Avslutningsvis är det värt att nämna att transparensen i offentliga data kring bankernas skulder och tillgångar i utländsk valuta är bristfällig. Det innebär att det uppstår onödig osäkerhet kring hur stora bankernas likviditetsrisker är.

⁶⁰ Beräkningarna bygger på samma antaganden som Riksbanken använt för att beräkna det valuta-aggregerade strukturella likviditetsmålet. Den enda skillnaden är att bankerna inte publicerar löptidsinformation för tillgångar och skulder per valuta, vilket ger upphov till vissa antaganden.